

به لیمو (*Lippie citriodora Kunth*)، گیاهی دارویی و معطر

مهدیه صالحی

پژوهشگر گروه تحقیقات باغ گیاه‌شناسی ملی ایران، پست الکترونی: mahdiyehsalehi1@gmail.com

این گیاه با نام فارسی به لیمو، به نام پزشک گیاه‌شناسی موسوم به Lippi که در سال های ۱۶۷۸ تا ۱۷۰۴ میلادی می‌زیسته نامگذاری شده است. از خانواده شاه-پسند (verbenaceae) و بومی آمریکای جنوبی است. امروزه به علت زیبایی و عطر دلپذیری که دارد، در غالب نواحی گرم و معتدل، مانند نواحی مدیترانه ای اروپا (اسپانیا و فرانسه) پرورش می‌یابد. به طور تجاری در فرانسه و شمال آفریقا کشت می‌شود. در ایران، نمونه هایی از آن را در استان های شمالی و باغ‌ها کشت داده-اند ولی بومی ایران نیست. گیاهی درختچه‌ای، بوته‌ای به ارتفاع ۱/۵ تا ۲ متر دارای ساقه منشعب و برگهای سبز روشن مجتمع به تعداد ۳ یا ۴ تایی (عکس ۱)، گل‌های آن کوچک و دارای ۴ پرچم‌اند که ۲ به ۲ مساوی هستند، میوه شفت و محتوی ۲ دانه می‌باشد.

عکس ۱: گیاه دارویی به لیمو (*Lippia citriodora*) تهیه شده از باغ گیاه‌شناسی ملی ایران

متر به همراه تیمار هورمونی اکسین (۱۵۰۰ میلی گرم در لیتر) سبب دستیابی به بیشترین درصد ریشه زایی و طول ریشه به لیمو شده است. خاک های لومی با مواد آلی و زهکش مناسب بهترین بستر برای کشت این گیاه معرفی شده اند. بدلیل سیستم ریشه قوی، این گیاه تاحدودی به تنش خشکی مقاوم است ولی آبیاری منظم تاثیر شگرفی بر عملکرد کمی آن خواهد داشت. به لیمو به روش آبیاری غرقابی حساس بوده و امکان پوسیدگی ریشه ها در اثر بیماری های قارچی در شرایط غرقابی وجود دارد. در ابتدای شروع فصل سرد، بهتر است بوته ها از ۱۰ تا ۱۵ سانتیمتر بالای سطح خاک، هرس شوند و بهتر است در زمستان های سرد برای جلوگیری از سرمازدگی طوقه و ریشه ها، روی بوته

اسانس این گیاه در صنایع غذایی و در تهیه ی انواع عطر و ادکلن به کار می رود. به لیمو یکی از گیاهانی است که امروزه در باغ های آروماتیک و شفابخش به وفور کشت می گردد. در نمونه های خارجی مواد عمده موجود در اسانس را سیترال، سینئول، لیمون و ژرانیول ذکر کرده اند ولی در نمونه های کاشته شده در ایران مواد عمده اسانس لیمون، نرال، ژرانیول تشخیص داده شده است. سایر ترکیبات طبیعی موجود در برگ این گیاه را تری ترین ها، موسیلاژ و تانن تشکیل می دهند. این گیاه به علت قوه نامیه بسیار پایین بذور، با بذر تکثیر نمی شود. تکثیر غیرجنسی به لیمو از طریق قلمه های نیمه خشبی، خوابانیدن و پاجوش است. بر طبق گزارشات اخیر مشخص شده که کاربرد قلمه هایی با طول ۱۰ سانتی

های به لیمو در هنگام گلدهی بوته‌ها می‌باشد زیرا بیشترین مقدار ترکیبات اسانس، شامل سیترال و لیمونن در این مرحله گزارش شده است.

ها با خاک یا کاه و کلش کاملاً پوشانده شود. معمولاً در مزارع بزرگ، نوک سرشاخه‌ها را در زمان‌های معینی قطع می‌نمایند تا رشد شاخه‌های فرعی بیشتر شده و حجم بوته‌ها افزایش یابد. بهترین زمان برداشت سرشاخه

|